

Hannu T. Vesala
Simo Klem
Antti Teittinen

OHJAAVA TYÖHÖNVALMENNUSPALVELU OPPIMISVAIKEUKSIA OMAAVILLE NUORILLE

Kehittämishankkeen ulkoinen arviointi

Kuntoutusta kehittämässä 9 | 2019

Kirjoittajat

Hannu T. Vesala, tutkija, PsM
Kehitysvammaliitto
etunimi.sukunimi@kvl.fi

Simo Klem, asiantuntija, YTM
Kehitysvammaliitto
etunimi.sukunimi@kvl.fi

Antti Teittinen, tutkimuspäällikkö, YTT, dosentti
Kehitysvammaliitto
etunimi.sukunimi@kvl.fi

www.kela.fi

ISSN 2489-849X

URI <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201903199363>

Helsinki 2019

Sisältö

Tiivistelmä	4
1 Johdanto.....	5
2 Arvioitavan kehittämishankkeen kuvaus.....	6
2.1 Kehittämishankkeen tavoitteet.....	6
2.2 Kehittämishankkeen toteutus.....	7
2.3 Hankkeessa kehitetyn työhönvalmennusmenetelmän kuvaus.....	9
3 Ulkoisen arvioinnin kysymyksenasettelu ja toteutus.....	10
4 Arvioinnin tulokset.....	11
4.1 Hankkeen toteutuksen arviointi.....	11
4.2 Kursseille osallistuneiden nuorten kokemukset.....	13
4.3 Sidosryhmien arviointi 3kk – Ohjaavasta työhönvalmennusmenetelmästä	15
5 Yhteenveto ja johtopäätökset.....	25
Lähteet.....	27
Liitteet.....	28

Tiivistelmä

Kehitysvammaliitto toteutti ulkoisen arvioinnin Kelan rahoittamasta Rinnekoti-säätiön kehittämishankkeesta ”Ohjaava työhönvalmennuspalvelu oppimisvaikeuksia omaaville nuorille”. Hankkeessa kehitettiin 3kk-työhönvalmennuspalvelu ja sitä kokeiltiin viidessä kurssissa, joihin osallistui 25 nuorta.

Arviointitutkimuksen tarkoitus oli tuottaa tietoa sekä työhönvalmennuspalvelusta ja sen kokeilusta, että menetelmän sovellettavuudesta kehittämishankkeen päätyttyä. Arvioinnin tulokset voidaan jakaa toteutuksen arviointiin, kokemusten kuvaamiseen ja toimintamenetelmän arviointiin.

Kehittämishanke toteutettiin pääsääntöisesti hankesuunnitelman mukaisesti ja hankkeelle asetetut keskeiset tavoitteet saavutettiin. Ainoa merkittävä poikkeama suunnitelmasta oli kursseille osallistujien lukumäärä, joka jäi huomattavasti pienemmäksi asetetusta tavoitteesta, 40 nuorta. Tämä kuvastaa kohderyhmään kuuluvien henkilöiden tunnistamisen ja palveluun ohjautumisen haasteellisuutta.

Kursseille osallistuneet nuoret pitivät kurssia mielekkäänä ja hyödyllisenä sekä arvioivat siitä olevan hyötyä työnhaussa. Osalla kurssille osallistujista odotuksena saattoi olla, että kurssin kautta työllistyisi palkkatyöhön. Kuuden kuukauden jälkeen 11:sta kyselyyn vastanneesta kolme henkilöä oli työllistynyt.

Sidosryhmien arviointien mukaan kehitetty palvelu on tarpeellinen ja toteuttamiskelpoinen sekä sovellettavissa huomattavasti laajemmalle asiakasryhmälle kuin mikä oli ollut hankkeen kohderyhmänä. Hyväna pidettiin palveluun sisältyvää asiakkaan vahvuuksien ja tarpeiden kartoittamista. Sekä asiakkaiden ohjautuvuus palveluun että jatko-ohjautuminen kurssin päätyttyä nähtiin haasteellisena ja tässä arvioitiin tarvittavan verkostoitumista ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä.

Työhönvalmennuspalvelun vakiinnuttamisessa pysyväksi toiminnaksi olisikin erityistä huomiota kiinnitettävä nivelvaiheisiin: palveluun ohjautumiseen sekä palvelun jälkeiseen jatko-ohjautumiseen. Yksi luonteva vaihtoehto on, että kehitettyä työhönvalmennuspalvelua toteutettaisiin jatkossa joko osana ammatillisia opintoja tai heti niiden jälkeen.

Avainsanat: kuntoutus, työvalmennus, kehittäminen, hankkeet, oppimisvaikeudet, nuoret, kuntoutuspalvelut, kurssit, arviointi, kokemukset

1 Johdanto

Kehitysvammaliitto toteutti ulkopuolisen arviointitutkimuksen Rinnekoti-säätiön kehittämishankkeesta ”Ohjaava työhönvalmennuspalvelu oppimisvaikeuksia omaaville nuorille”. Kehittämishankkeen tavoitteena oli luoda oppimisvaikeuksia omaaville ja/tai lievästi kehitysvammaisille nuorille soveltuva työhönvalmennuspalvelu, joka helpottaa ohjautumista tavanomaisiin Kelan tai TE-toimistojen järjestämiin työhönvalmennuspalveluihin ”tarjoamalla oppimisen vaikeuksiin soveltuvien menetelmien sekä erityisosaamisen mahdollistamaa apua työmotivaation ja tavoitteiden käsittelemiseen, yleiseen elämänhallintaan sekä osaamisen kartoittamiseen”. (Kehittämishankesuunnitelma vuosille 2015–2016.)

Hankesuunnitelmassa kuvattiin syitä, miksi oppimisvaikeuksia omaavilla nuorilla voi olla vaikeuksia päästä heille soveltuvaan työhönvalmennukseen. Niitä olivat ammatillisen koulutuksen puuttuminen, heikompi aktiivisuus työhaussa ja kehitysvammadiagnoosin puuttuminen. Lisäksi todettiin, että ”Kelan työhönvalmennuksen kriteerit ovat liian ankaria useimmille oppimisvaikeuksia omaaville nuorille, joilta ei ole milloinkaan edellytetty vastaavaa aktiivista ja pitkäjänteistä työskentelyotetta (kuutta tuntia viitenä päivänä viikossa)” ja että heiltä puuttuvat työhönvalmennusten tarvitsemat esitiedot toimintakyvystä, työtaidoista ja ammatillisista kiinnostuksenkohteista.

Kelan rahoittama kehittämishanke kesti kaksi vuotta (2015–2017). Hankkeen aikana pilotoitiin yhteensä viisi kolmen kuukauden pituista työhönvalmennuskurssia, jotka koostuivat yhden kuukauden pituisesta pienryhmävalmennusjaksosta sekä kahden kuukauden pituisesta työssäoppimisen jaksosta. Työhönvalmennuskurssin suoritti yhteensä 25 nuorta, joista suurin osa oli sen päätyttyä siirtymässä työllistymistä tukeviin palveluihin. Työssäoppimispaikkoja nuorille löydettiin hankkeen aikana 40. Kehittämishankkeen tavoitteet ja toteutus on kuvattu luvussa 2.

Hankkeen ulkoisen arvioinnin tarkoitus on tuottaa tietoa sekä kokeiltavana olevasta työhönvalmennuspalvelusta ja sen kokeilusta, että sen sovellettavuudesta kehittämishankkeen päätyttyä. Arvioinnin toteutusta kuvataan tarkemmin luvussa 3. Neljännessä luvussa kuvataan arvioinnin tulokset ja havainnot hankkeen tavoitteiden toteutumisesta ja loppuluvussa tehdään yhteenveto arvioinnista.

2 Arvioitavan kehittämishankkeen kuvaus

Kehittämishankkeen tavoitteiden taustana olivat yleisesti yhteiskunnassa koventuneet työelämän vaatimukset. Tässä tilanteessa työllistyminen on erityisen vaikeaa niille nuorille, joilla on laaja-alaisia oppimisvaikeuksia tai lievä kehitysvamma. Nämä ryhmät ovat erityisen vaikeassa tilanteessa siksi, että laaja-alaisia oppimisvaikeuksia omaavat henkilöt ja lievästi kehitysvammaiset ovat niin sanottuja "ei kenenkään asiakkaita", koska he jäävät palvelujärjestelmään määrittämättömänä ryhmänä helposti palveluiden ulkopuolelle (Pietiläinen ja Seppälä 2003). Hankkeen tavoitteiden taustalla on myös kehitysvammaisten oma tahto aktiiviseen osallistumiseen eläkkeellä olemisen sijaan (Rosbacka 2009).

2.1 Kehittämishankkeen tavoitteet

Rinnekoti-säätiön kehittämishankkeen tavoitteena oli luoda oppimisvaikeuksia omaaville ja/tai lievästi kehitysvammaisille nuorille soveltuva työhönvalmennuspalvelu, joka helpottaa ohjautumista tavanomaisiin Kelan tai TE-keskusten järjestämiin työhönvalmennuspalveluihin "tarjoamalla oppimisen vaikeuksiin soveltuvien menetelmien sekä erityisosaamisen mahdollistamaa apua työmotivaation ja tavoitteiden käsittelemiseen, yleiseen elämänhallintaan sekä osaamisen kartoittamiseen". Kehitettävä palvelu ei siten tähtää suoraan työllistymiseen, vaan työllistymistä edistäviin palveluihin tai opintoihin ohjautumiseen.

Hankesuunnitelmassa kuvattiin syitä, miksi oppimisvaikeuksia omaavilla nuorilla voi olla vaikeuksia päästä heille soveltuvaan työhönvalmennukseen: ammatillisen koulutuksen puuttuminen, heikompi aktiivisuus työhaussa ja kehitysvammadiagnoosin puuttuminen. Lisäksi todettiin, että "Kelan työhönvalmennuksen kriteerit ovat liian ankaria useimmille oppimisvaikeuksia omaaville nuorille, joilta ei ole milloinkaan edellytetty vastaavaa aktiivista ja pitkäjänteistä työskentelyotetta (kuutta tuntia viitenä päivänä viikossa)" ja että heiltä puuttuvat työhönvalmennusten tarvitsemat esitiedot toimintakyvystä, työtaidoista ja ammatillisista kiinnostuksenkohteista.

Hankkeessa kokeiltiin kolmen kuukauden mittaista työhönvalmennusjaksoa, jossa tapaamisten kesto ja frekvenssiä lisättiin asteittain, niin että viimeinen kuukausi työskenneltiin Kelan työhönvalmennuksen edellyttämällä intensiteetillä. Suunnitelmassa asetettiin tavoitteeksi, että kokeiluun rekrytoidaan 40 nuorta oppilaitoksista, TE-toimistoista ja Työvoiman palvelukeskuksista.

2.2 Kehittämishankkeen toteutus

Hanke toteutettiin ajalla 2015–2017, ja hankkeessa pilotoitiin yhteensä viisi kolmen kuukauden pituisista työhönvalmennuskurssia, jotka koostuivat yhden kuukauden pituisesta pienryhmävalmennusjaksosta sekä kahden kuukauden pituisesta työssäoppimisesta.

Työhönvalmennuskurssin suoritti yhteensä 25 nuorta. Työhönvalmennuskurssia edeltäviin alkuarvioihin ohjautui yhteensä 39 nuorta, joista 19:llä oli todettu lievä kehitysvammaisuus. Osa alkukartoituksiin osallistuneista nuorista ohjattiin takaisin lähettävälle taholle, koska alkukartoitusten perusteella todettiin, etteivät he kuuluneet projektin kohderyhmään. Kurssin aloittaneita oli kaikkiaan 30, joista kuitenkin 5 keskeytti. Syinä keskeyttämiseen olivat mm. muutokset psyykkisessä terveydentilassa, omassa elämäntilanteessa, työpaikan saaminen tai motivaation puute.

Nuoret ohjautuivat alkukartoituksiin ja kursseille ensisijaisesti pääkaupunkiseudun kuntien vammais- ja työllisyyspalveluista ja jonkin verran käynnissä olevista projekteista. Suunnitelmassa lähettäviksi tahoiksi oli kirjattu oppilaitokset, TE-toimistot ja TYPit; näistä ainoastaan Helsingin TYP oli kehittämishankkeen loppuraportissa mainittu. Suuri osa osallistujista tuli pääkaupunkiseudun kuntien vammaispalveluista sekä muista projekteista.

Ensimmäinen kurssi järjestettiin Espoon Lakistossa, Rinnekodin tiloissa. Osallistujien rekrytointi kurssille osoittautui haasteelliseksi, ja kurssille osallistui vain neljä nuorta, kun tavoitteena oli kahdeksan per kurssi. Yhtenä syynä tähän hankkeen vuosiraportissa mainittiin huonot kulkuyhteydet, josta hankkeelle oli annettu palautetta. Hankkeessa tähän reagoitiinkin ja loput kurssit järjestettiin Helsingin Pitäjänmäellä, jonne on paremmat julkisen liikenteen yhteydet.

Osallistujien rekrytointi oli kaiken kaikkiaan haasteellista, mitä osoittaa se seikka, että yhteensä kursseille osallistui 25 nuorta, kun tavoitteena oli 40. Hankkeen vuosiraportissa 2015 on kuvattu muita mahdollisia syitä tälle. Sidosryhmillä on voinut olla vaikeuksia tunnistaa mahdollisia oppimisvaikeuksia asiakkailtaan, josta syystä kurssille ohjautuneissa nuorissa oli runsaasti sellaisia, joilla oli kehitysvammediagnoosi. Toisaalta osa vammaispalvelujen ulkopuolella olevista nuorista ei halua tulla ”leimatuksi” samaan ryhmään lievästi kehitysvammaisten kanssa, eivätkä siksi ole halunneet osallistua kurssille.

Osallistujien rekrytoinnin haasteisiin hankkeessa reagoitiin myös siten, että kurssien markkinointiin ja tiedottamiseen panostettiin enemmän.

Työssäoppimispaikkoja nuorille löydettiin hankkeen aikana 40; listaus yhteistyöhön osallistuneista työnantajaorganisaatiosta löytyy kehittämishankkeen loppuraportista.

Kurssin päättyessä jokaiselle osallistujalle tehtiin jatkosuunnitelma, ja he saivat todistuksen kurssille osallistumisesta. Suurin osa osallistujista on jatkanut työhönvalmennuskurssin päätyttyä erilaisissa työllistämisen tuen palveluissa. Palkkatyössä työssäoppimispaikassaan on suoraan jatkanut yksi nuori.

Hankesuunnitelmassa kuvattu työhönvalmennuksen menetelmä (ks. luku 2.3) on peruspiirteiltään pysynyt samanlaisena projektin edetessä. Työhönvalmennuksen ohjelmaa on kuitenkin joustavasti muokattu jokaisen kolmen kuukauden kurssin jälkeen. Ryhmät ovat olleet keskenään erilaisia, joten kullekin ryhmälle on etsitty sille sopivat työhönvalmennuksen työskentelytavat.

Työhönvalmennuskurssin ohjelman ja materiaalin suunnittelussa on hyödynnetty Aspa-säätiön Työ – tie osallisuuteen -projektissa luotua Oma tie työhön -kurssikokonaisuutta sekä materiaaleja sekä Rinnekoti-säätiön työhönvalmennuksen, Taidoista työpoluiksi -projektin ja sekä muiden vaihtelevien lähteiden materiaaleja. Työhönvalmennusmenetelmää on kehitetty kuitenkin alusta alkaen myös hankkeen tuomien kokemusten ja havaintojen perusteella. On huomattu, että pelkästään kehitysvammaisille ihmisille suunniteltu ohjelma voi olla hankkeen kohderyhmälle liian helppo ja lapsellinen, mutta nuorille yleensä suunnitellut menetelmät liian haastavia. Näitä eri menetelmiä on hankkeessa yhdistelty ja kokeiltu, ja kertyneiden kokemusten ja havaintojen ohjaamana on muokattu ja kehitetty hankkeen omaa mallia, sen toimintaa ja menetelmiä.

Hanke on tuottanut loppuraportin lisäksi ammattilaisille suunnatun julkaisun Lov`work! Laaja-alaisen oppimisvaikeuksien huomiointi työhönvalmennuksessa. Oppaassa kerrotaan laaja-alaisista oppimisvaikeuksista ja tarjotaan käytännönläheisiä ohjeita, miten laaja-alaiset oppimisvaikeudet voidaan huomioida työelämätaitojen kehittämisen ja työelämään kiinnittymisen tukemisessa. Hankkeen tuotoksena on myös helposti hyödynnettävä internetsivusto työhönvalmennuskurssin etenemisestä ja siinä käytetyistä menetelmistä¹. Sivustolle on koottu erityisesti projektin pienryhmävalmennuksessa testattuja ja toimivaksi todettuja menetelmiä. Sivuston avulla menetelmää on helppo soveltaa esimerkiksi oppilaitosten, kuntien, järjestöjen tai hankkeiden käyttöön.

¹ Ks.[vanhentunut linkki poistettu 8.12.2020].

Hankkeen psykologiset testit ovat työhönvalmentajan mukaan tuoneet paljon lisäarvoa projektille. Osasta nuoria ennakkotietoa on hyvin niukasti. Projektissa ollaan pitkälti sen varassa, mitä nuoret itse alkuhaastattelussa kertovat, joten psykologin alkuarvio tuottaa työhönvalmennuksen suunnittelua varten arvokasta tietoa nuoren todellisista taidoista, vahvuuksista, mahdollisista haasteista ja hänelle soveltuvista työtehtävistä.

2.3 Hankkeessa kehitetyn työhönvalmennusmenetelmän kuvaus

Kolme kuukautta kestävä ohjaavan työhönvalmennuksen työskentely alkaa työhönvalmentajan ja psykologin toteuttamilla asiakkaan haastatteluilla sekä tarvittavilta osin psykologin toteuttamilla kognition ja toimintakyvyn testauksilla (niille asiakkaille, joilta tällaiset arviot puuttuvat).

Tämän jälkeen työhönvalmennus alkaa ensivaiheessa lyhyillä (3 tuntia), kolme kertaa viikossa toteutettavilla tapaamisilla (4 viikkoa), joiden aikana käsitellään aluksi asiakkaan motivaatioon, tavoitteisiin, taitoihin ja työelämäntietouteen liittyviä asioita sekä yleisiä elämänhallintaan liittyviä asioita. Työskentelyssä hyödynnetään oppimisen vaikeuksiin soveltuvia menetelmiä. Myöhemmin tapaamisilla kerrotaan työelämäntietoutta ja toteutetaan työpaikkavierailuja. Tarvittaessa apuna voidaan käyttää oppimisen vaikeudet huomioivia materiaaleja.

Seuraavien kahden kuukauden aikana työhönvalmennuksessa siirrytään varsinaisten työtehtävien opettelemiseen ja kokeilemiseen työpaikoilla. Samalla tapaamisten kesto ja frekvenssiä lisätään niin, että kolmen kuukauden kestoisen työhönvalmennusjakson viimeinen kuukausi pyritään työskentelemään Kelan työhönvalmennuksen edellyttämällä intensiteetillä: 6 tuntia päivässä, 5 päivää viikossa.

Ohjaavan työhönvalmennusjakson viimeisen kahden viikon aikana toteutetaan asiakkaan työllistymisasiota koskeva yhteispalaveri niiden tahojen kanssa, joita asiakas itse haluaa palaveriin kutsua. Palaverin ja työhönvalmennusjakson tulosten perusteella hankkeen työryhmä (psykologi ja työhönvalmentaja) laativat yhdessä asiakkaan kanssa suosituksen tämän jatko-ohjautumiseksi ja tarvittaessa auttavat esimerkiksi opintoihin hakeutumisessa.

Hankkeeseen osallistuva nuori saa osallistumisestaan osallistumistodistuksen, johon merkitään hänen työhönvalmennuksen aikana esiin nousseita vahvuuksiaan tulevan työnhaun tueksi. Palvelun resursointi: psykologi ja työhönvalmentaja.

3 Ulkoisen arvioinnin kysymyksenasettelu ja toteutus

Kehitysvammaliiton toteuttaman ulkopuolisen arviointitutkimuksen tarkoitus on tuottaa tietoa sekä kokeiltavana olevasta työhönvalmennuspalvelusta ja sen sovellettavuudesta kehittämishankkeen päätyttyä. Keskeistä arvioinnissa on muutoksen tunnistaminen sekä hankkeessa mukana olevien oppimisvaikeuksia omaavien nuorten keskuudessa että palvelujärjestelmän policy-tasolla. Näin arviointitutkimus asemoituu pääasiassa hankkeen aikana muodostuvan tiedon arviointiin (evaluation for knowledge) ja miten hanke vastaa palvelujärjestelmän kehittämisvaatimuksiin (evaluation for governance). (Ks. Chelimsky 1997.)

Arviointitutkimuksen tutkimustehtävät ovat siten 1) kokeiltavan työhönvalmennuspalvelun ja sen kokeiluprosessin arviointi ja 2) työhönvalmennuspalvelun sovellettavuuden arviointi.

Kokeiltavan työhönvalmennuspalvelun ja sen kokeiluprosessin arviointi

Kokeiluprosessissa tarkastellaan mm. työhönvalmennuspalveluun mahdollisesti kokeilun kuluessa tehtäviä muutoksia, sekä prosessin etenemistä kokeiluun rekrytoitujen nuorten kannalta. Arvioinnissa peilataan kokeilujaksojen toteutumista ennalta asetettuun suunnitelmaan. Tavoitteena ei ole niinkään arvioida sitä, miten orjallisesti suunnitelmaa noudatetaan, vaan ennen kaikkea sitä, millaisia asioita missäkin vaiheessa kohdataan ja miten näihin reagoidaan, ts. millaisia vaihtoehtoisia toimintatapoja kokeillaan ja miltä näiden toimintatapojen onnistuneisuus näyttää.

Aineistoina käytetään projektissa tuotettuja asiakirjoja kuten hankesuunnitelmaa, kokousmuistioita, hankkeen vuosi- ja loppuraportteja, projektin työntekijöiden haastatteluja sekä tutkijan tekemiä havainnointikäyntien muistiinpanoja. Aineistot analysoidaan aineistolähtöisesti nostaten esiin projektiin osallistuneiden esille tuomia teemoja.

Kokeiluun osallistuneiden nuorten näkökulmasta työhönvalmennusprosessia on arvioitu heti jakson päättymisen jälkeen toteutettavalla kyselyllä. Tämän lisäksi nuorille on tehty seurantakyselyt kolmen ja kuuden kuukauden kuluttua työhönvalmennuksen päättymisen jälkeen. Seurannan avulla on saatu tietoa siitä, mihin ja miten nuoret ovat sijoittuneet kokeilun jälkeen ja miten nuoret itse arvioivat kokeillon työhönvalmennuksen merkitystä.

Työhönvalmennuspalvelun sovellettavuuden arviointi

Arviointitutkimuksessa tarkastellaan myös, missä määrin ja millä edellytyksillä hankkeessa kehitetyt/tuotetut toimintatavat ja materiaalit sekä kertyneet kokemukset ovat hyödynnettävissä Kelan ja TE-toimistojen työhönvalmennuksen kehittämisessä. Keskeisiä informanteja ovat mm. TE-toimistojen ja työvoiman palvelukeskusten työhönvalmentajat sekä oppilaitosten henkilökunta. Lisäksi tätä tarkastellaan myös asiakasnäkökulmasta hyödyntämällä kokeiluun osallistuneiden nuorten kokemuksia.

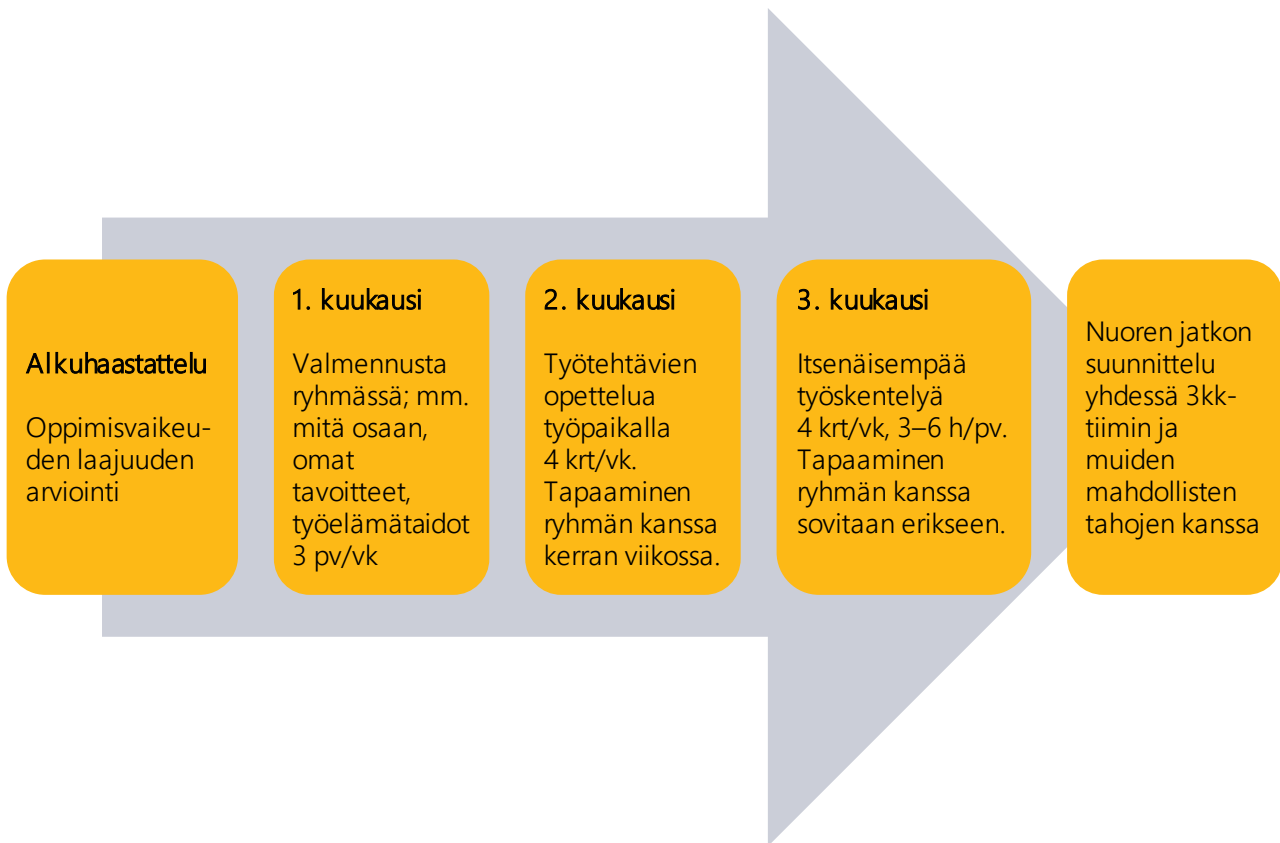
4 Arvioinnin tulokset

Arvioinnin tulokset voidaan jakaa toteutuksen arviointiin, kokemusten kuvaamiseen ja toimintamenetelmän arviointiin. Tässä ulkopuolisessa arvioinnissa hankkeen toteutusta arvioitiin hankkeen dokumentaatioiden, kuten hankesuunnitelman ja loppuraportin perusteella, mutta lisäksi ulkopuolisessa arvioinnissa kerättiin kokemuksia ohjaavaan työvalmennukseen osallistuneilta nuorilta ja sidosryhmiltä erityisesti toimintamenetelmän toimivuuden kannalta.

4.1 Hankkeen toteutuksen arviointi

Hankkeen keskeisenä tavoitteena oli kehittää ja kokeilla 3kk – Ohjaava työhönvalmennusmenetelmä. Hankkeessa pilotoitiin ja kehitettiin menetelmää useissa kokeilujaksoissa. Hankkeessa käytetty menetelmä osoittautui pääpiirteissään toimivaksi, koska 68 % osallistujista jatkoi jossain muussa työllistymisen tuen palveluissa.

Hanke toteutui pääsääntöisesti hankesuunnitelman mukaisesti. Ainoa isompi poikkeama suunnitelmasta oli kursseille osallistuvien nuorten lukumäärässä. Hankesuunnitelmassa tavoitteeksi oli asetettu 40 osallistujaa (8 osallistujaa/kurssi); kurssin suoritti 25 nuorta eli vajaat 2/3 tavoitellusta määrästä. Osallistujien rekrytoiminen kursseille osoittautuikin huomattavasti työläämmäksi kuin mitä suunnitelmassa oli ennakoitu. Osallistujien hankkimiseksi hankkeessa tehtiin korjausliikkeitä (vaihdettiin kurssien pitopaikkaa, sekä panostettiin kursseista tiedottamiseen ja markkinointiin).

Kuvio 1. 3kk – Ohjaava työhönvalmennusmenetelmä.

Hankkeen loppuraportissa lueteltiin useita erilaisia mahdollisia syitä osallistujien rekrytoinnin haasteellisuuteen, ja samoin tämä seikka oli esillä jo hankesuunnitelmassa, jossa todettiin hankkeen kohde-ryhmän olevan ”väliinputoja”, joiden tunnistaminen on vaikeaa. Suunnitelmassa olisikin ehkä kannattanut panostaa enemmän hankkeen markkinointiin ja tiedottamiseen sekä ylipäätään sidosryhmäyhteistyöhön (niin lähtävien tahojen kuin työnantajien kanssa) varaamalla toisen henkilön työpanoksen pelkästään tähän. Nyt sekä kurssien toteutuksesta että sidosryhmäyhteistyöstä vastasi yksi työntekijä.

Osallistujamäärän jääminen tavoiteltua pienemmäksi ei kuitenkaan estänyt tai haitannut hankkeen päätavoitteena olleen 3kk – Ohjaava työhönvalmennusmenetelmän kehittämistä ja kokeilun toteuttamista. Pikemminkin pienempi ryhmäkoko saattoi olla hyväksi, koska työhönvalmentajalla oli tällöin mahdollisuus antaa yksilöllisempää tukea ja ohjausta osallistujille.

4.2 Kursseille osallistuneiden nuorten kokemukset

Kursseille osallistuneiden nuorten kokemuksia kartoitettiin kyselyillä heti kurssin päättymisen jälkeen ja 3 kuukautta ja 6 kuukautta myöhemmin. Kyselyihin vastaaminen oli vapaaehtoista ja kyselyn lähettämiseen pyydettiin jokaiselta osallistujalta kurssin aikana suostumus. Noin puolet osallistujista vastasi kyselyihin (taulukko). 16 henkilöä vastasi vähintään yhteen kyselyyn, ja kaikkiin kolmeen kyselyyn vastasi 9 henkilöä. Kyselylomakkeet ja saatekirjeet ovat liitteessä 1.

Taulukko. Osallistujien seurantakyselyihin vastanneet.

	Ryhmä 1	Ryhmä 2	Ryhmä 3	Ryhmä 4	Ryhmä 5	Yhteensä
Osallistuneet	4	6	5	5	5	25
I kysely	2	3	3	1	4	13
II kysely	2	4	1	2	4	13
III kysely	2	2	1	2	4	11

Kysely heti 3kk-kurssin jälkeen

Kaikki vastanneet ovat tulleet tapaamisiin mielellään, ja kaikkien mielestä tapaamiskertoja ja työpäiviä on ollut sopiva määrä. Työ on koettu mielekkääksi ja työn määrä sopivaksi. Työn sisältöön oltiin tyytyväisiä, vain yksi vastaaja kommentoi, että olisi toivonut ravintolatyönsä sisältävän enemmän asiakaspalvelua ja vähemmän keittiötyötä. Uusia asioita koettiin opitun ainakin vähän, vain kolme vastaaja kertoi, ettei ollut oppinut mitään uutta. Uusina asioina oli opittu työsuhteen ja työelämän perusteita, saatu tietoa mm. työpaikkakäyttäytymisestä, työn hakemisesta ja työpaikkahaastatteluun valmistautumisesta. Myös uusia taitoja oli opittu. Kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että opitusta on hyötyä tulevaisuudessa mm. työnhaussa sekä työssä ja työyhteisöissä pärjäämisessä.

Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki olivat sitä mieltä, että 3kk-kurssin vetäjät olivat olleet asiantuntevia, innostavia ja osaavia. Kaksi vastaajaa kertoi, että olisivat kaivanneet enemmän tukea työhön. Kaikki olivat tulleet hyvin toimeen muiden kurssilaisten kanssa. Lähes kaikki olivat myös sitä mieltä, että kurssiin liittyneiden testien tekeminen oli hyödyllistä, tosin kaksi vastaajaa ei tähän osannut ottaa kantaa. 3kk-kurssin jälkeen yhdeksän vastaajaa aikoo hakeutua töihin ja yksi joko töihin tai opiskelemaan. Kaksi vastaajaa ei vielä osannut sanoa, mihin aikovat kurssin jälkeen hakeutua.

Avoimissa vastauksissa kurssilaiset vahvistivat, että pitivät kurssia hyvänä. Joitakin vastaajia lomakkeen täyttämässä oli auttanut jompikumpi vanhemmista, ja myös he olivat kirjoittaneet omia näkemyksiään. Yksittäisinä kommentteina vanhemmat mm. pohtivat, onko kurssipaikka Rinnekodissa liian kaukana, onko harjoittelu-aika liian lyhyt ja väliaikainen ja onko projektilla riittävästi kontakteja työnantajiin, sekä sitä että kurssille osallistumisen kustannukset, kuten matkat ja ruokailut, olivat jääneet osallistujien itsensä kustannettaviksi.

Kysely kolme kuukautta 3kk-kurssin jälkeen

Kolmen kuukauden seurantakyselyyn vastasi 13 kurssilaista. Heistä yksi oli vastaushetkellä palkkatyössä, kolme työkokeilussa, neljä työnhakijana TE-toimistossa, kolme työtoiminnassa ja yksi ilmoitti olevansa työtön. Suuria muutoksia elämässä ei koettu tapahtuneen, muutama mainitsi työkokeilut mieleen painuneena asiana, ja yksi sillä hetkellä työkokeilussa oleva toivoi kokeilun johtavan työsuhteeseen. Yhdellä nuorella oli ollut lyhyt harjoittelujakso, jonka aikana kertoi olleensa enemmän motivoitunut, mutta harjoittelun loputtua oli motivaatio työnhakuun laskenut. Yksi vastaaja kertoi olleensa pari viikkoa töissä palvelutalossa, mutta työsuhde oli päättynyt koska ei ollut tullut toimeen työparinsa kanssa.

Kurssin hyödyiksi koettiin työnhaku- ja työelämätaitojen parantuminen, työkokemuksen karttuminen ja itselle soveltuvien työtehtävien selviäminen sekä se, että siellä oli saanut yksilöllistä ohjausta. Kurssin antena koettiin myös se, että kurssi oli ollut mukava kokemus ja että siellä sai tutustua uusiin ihmisiin. Vain kolme vastaaja kertoi, ettei kokenut kurssista olevan hyötyä itselleen. Kaikki vastanneet toivoivat itselleen jatkossa palkkatyötä.

Kysely kuusi kuukautta 3kk-kurssin jälkeen

Kuuden kuukauden seurantakyselyyn vastasi 11 kurssilaista. Heistä kolme oli palkkatyössä, kolme työnhakijana TE-toimistossa, kaksi työkokeilussa, kaksi työttömänä ja yksi ilmoitti olevansa kotona ja harrastavansa paljon. Palkkatyössä olleista kolmesta nuoresta yksi oli ollut palkkatyössä jo kolmen kuukauden kyselyn aikana, ja muut kaksi tuolloin työkokeilussa. Työnhakijoina olleet kolme nuorta olivat olleet työnhakijoina jo edellisen kyselyn aikana. Työkokeilussa olleet kaksi nuorta olivat edellisen kyselyn aikana työtoiminnassa, ja työttömänä olleista kahdesta nuoresta toinen oli ollut edellisen kyselyn aikana työkokeilussa, toinen työttömänä.

Kysymykseen kurssin hyödyistä vastasi kahdeksan nuorta; näistä puolet piti kurssia hyödyllisenä, koska se oli antanut mahdollisuuden tärkeiden asioiden ja taitojen harjoitteluun ja kertaamiseen, ja kurssin koettiin myös lisänneen motivaatiota työnhakuun. Itse työpaikan saamiseen kurssista ei koettu olleen apua. Yhdessä kommentissa toivottiin tiiviimpää yhteistyötä työnantajien ja TE-toimistojen kanssa.

Yhteenveto osallistujien kokemuksista

Pääsääntöisesti osallistujien kokemukset kurssista olivat myönteisiä; kurssi oli koettu mielekkääksi ja hyödylliseksi. Jonkin verran vastauksista oli aistittavista pettymystä sen suhteen, ettei kurssi ollut johtanut työllistymiseen. Vaikka 3kk-työhönvalmennuspalvelun tavoitteeksi oli asetettu ohjautuminen tavanomaisiin työllisyyspalveluihin tai opiskeluun, niin ainakin osalla kurssille osallistujista odotuksena on saattanut olla se, että kurssin kautta työllistyisi palkkatyöhön. Kuuden kuukauden jälkeen 11:sta kyselyyn vastanneesta kolme henkilöä oli työllistynyt.

4.3 Sidosryhmien arviointi 3kk – Ohjaavasta työhönvalmennusmenetelmästä

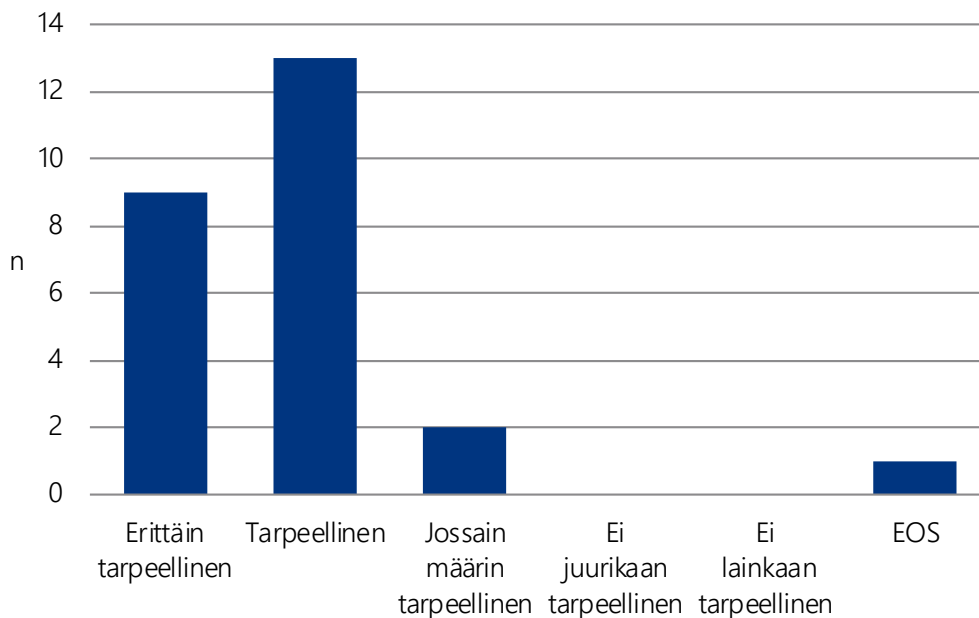
3kk-työhönvalmennusmenetelmän arviointia pyydettiin eri sidosryhmien edustajilta, ts. sellaisilta tahoilta/toimijoilta, jotka voisivat palvelua tuottaa tai joiden kautta palveluun ohjautuisi ko. kohderyhmän henkilöitä: kuntien vammaispalvelut, oppilaitokset, vammaisten työllisyyspalveluja tuottavat organisaatiot ja valtionhallinto (TE ja TYP). Tiedonkeruu toteutettiin sähköisenä kyselyinä. Kyselyn alussa oli hankkeessa laadittu lyhyt kuvaus työhönvalmennuspalvelusta, jonka perusteella vastaajaa pyydettiin arvioimaan palvelua. (Liite 2.)

Pyyntö osallistua arviointiin lähetettiin sähköpostitse yhteensä 126 henkilölle/osoitteeseen ja sähköpostissa myös pyydettiin välittämään kyselyä edelleen organisaation sisällä sellaisille henkilöille, jotka ovat ko. kohderyhmän työllistymisasioiden kanssa tekemisissä. Näin ollen tarkkaa lukumäärätietoa siitä, miten monelle henkilölle kysely on päätynyt, ei ole mahdollista tietää. Määräaikaan mennessä vastauksia oli tullut yhteensä 25 kappaletta. Näistä noin puolet (12) oli valtionhallinnosta (TE, TYP), viisi oppilaitoksista, kaksi kuntien edustajia ja loput kuusi palveluja tuottavista organisaatioista.

Miten tarpeellisena pidätte tätä palvelua?

Selvästi tällaiselle palvelulle on arvioiden mukaan tarvetta: lähes 90 % vastaajista piti sitä joko erittäin tarpeellisena tai tarpeellisena, eikä kukaan tarpeettomana (kuviot 2). Yksi vastaaja ei ottanut kantaa.

Kuvio 2. 3kk – Ohjaavan työhönvalmennusmenetelmän tarpeellisuus.

Perusteluja palvelun tarpeellisuudelle

Palvelu koettiin tarpeelliseksi, koska sen kohderyhmä, oppimisvaikeuksia omaavat nuoret, tarvitsee työllistymiseen erityistä tukea ja apua, ja koska tämä kohderyhmä on "väliinpuotoajaryhmä", jolloin ohjautuminen palveluihin on hankalampaa.

"Kohderyhmä tarvitsee vahvaa tukea työllistyäkseen."

"Nämä nuoret tarvitsevat ehdottomasti erityispalveluita ollakseen tasa-arvoisia muiden kanssa."

"On tarpeellinen, tämä kohderyhmä on ns. väliinpuotoajaporukkaa, joka ei ohjaudu helposti sopiviin palveluihin."

Tarpeellisuutta perusteltiin myös sillä, että menetelmään on sisällytetty kunkin asiakkaan vahvuuksien ja tarpeiden perusteelliset arvioinnit.

”Tarpeellinen, että kartoitetaan vahvuudet ja tarpeet yksilöllisesti. Työnantajakäyntien avulla voidaan havainnollistaa asiakkaalle mitä hänen vahvuutensa ja tarpeensa näyttävät työpaikalla. Tarpeellinen myös työnantajan näkökulmasta, jotta ”erilaisen oppijan / työntekijän” tarpeet ja mahdollisuudet tulevat esille. Voi todentaa myös työnantajalla kehitystarpeita toiminnassa (missä tahansa osa-alueella) tai kehittää tarpeita ja/tai tuoda niihin vastauksia.”

Yksi vastaaja epäili palvelun tarpeellisuutta, ja arveli sen olevan liian tarkkaan raamitettu eikä siten vastaa asiakkaiden tarpeita eikä ole riittävän joustava.

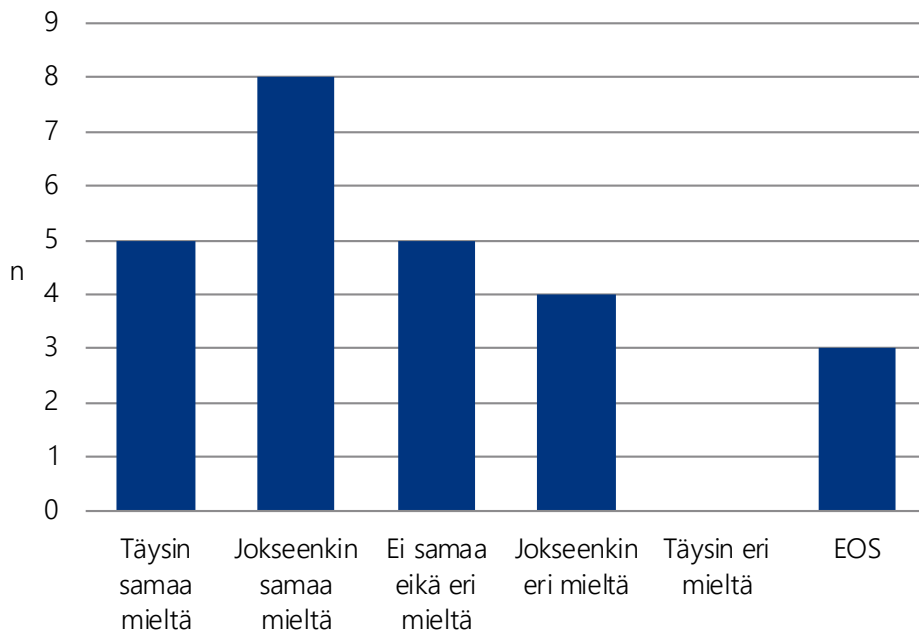
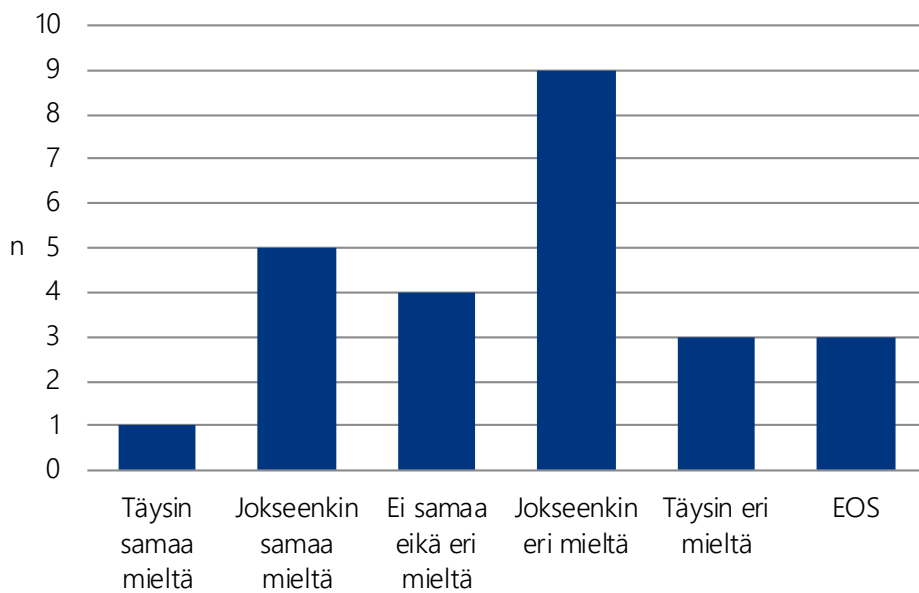
”Tarpeellisuuteen on vaikea vastata, koska mielestäni tarvitaan joustavia tuetun työllistymisen palveluita (Supported Employment). Sekä sisällöllisesti että ajallisesti liian tarkkaan raamitetut palvelut lisäävät entisestään asiantuntijoiden portinvartijuutta (joka meidän järjestelmässä ongelmana) ja vähentävät asiakkaiden osallisuutta. Myös erilaisiin ”laboratorio”-olosuhteissa suoritettuihin testauksiin suhtaudun varauksella, koska testien tulokset harvoin korreloivat käytännön taitojen kanssa (suorittava työ). Kelan nykyisiin työhönvalmennuspalveluihin verrattuna en osaa nähdä tarvetta juuri tälle palvelulle. Vaade kuuden tunnin päivästä viitenä päivänä viikossa ei sovi kaikille, eli yksilöllisiä joustoja tarvitaan niin työelämässä kuin palveluntuottajien toimintatavoissa.”

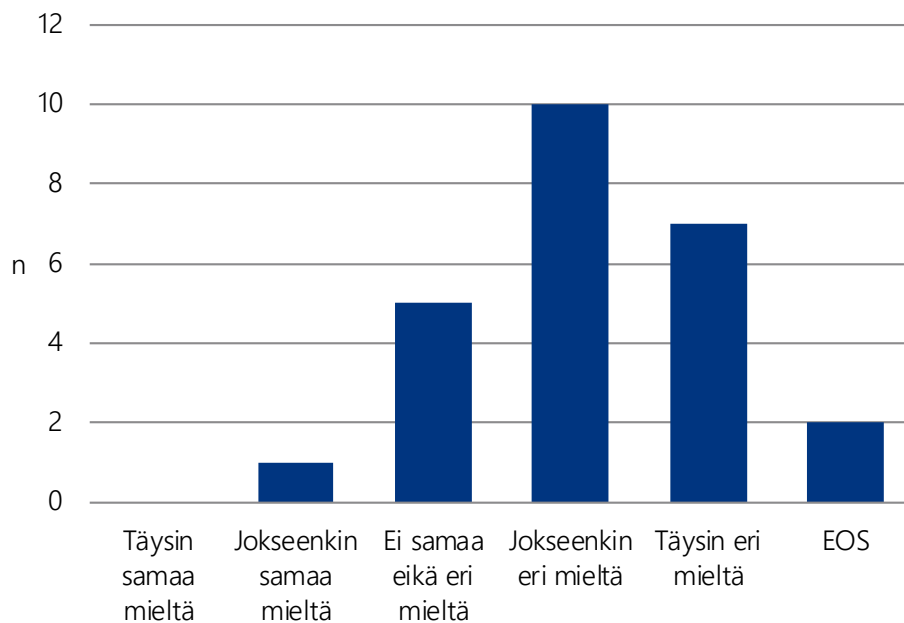
Palvelun toteuttamiskelpoisuus

Palvelun toteuttamiskelpoisuutta arvioitiin kolmella väittämällä (kaikissa vastausvaihtoehtoina 1 = Täysin samaa mieltä – 5 = Täysin eri mieltä):

- Palvelu on helppo toteuttaa
- Palvelu vaatii liian paljon resursseja
- Menetelmä on liian pitkäkestoinen/raskas.

Pääsääntöisesti menetelmää pidettiin varsin toteuttamiskelpoisena, mutta arvioissa tuli esiin myös mahdollisia esteitä tai uhkia palvelun toteuttamiselle. Yli puolet vastaajista arvioi, että palvelua on helppo toteuttaa, ja vain kuudennes oli eri mieltä (kuvio 3, s. 18). Noin puolet vastaajista oli sitä mieltä, ettei palvelu vaadi liikaa resursseja, kun neljännes vastaajista katsoi resurssoinnin ongelmaksi (kuvio 4, s. 18). Pääsääntöisesti menetelmää ei pidetty liian pitkäkestoisena tai raskaana (kuvio 5, s. 19).

Kuvio 3. Palvelu on helppo toteuttaa.**Kuvio 4.** Palvelu vaatii liikaa resursseja.

Kuvio 5. Menetelmä on liian pitkäkestoinen/raskas.

Kommentteja toteuttamiskelpoisuudesta: mitä esteitä tai uhkia näette tällaisen palvelun onnistumiselle?

Olenaisiksi palvelun onnistumisen kannalta nähtiin palveluun ohjautuminen, asiakkaan sitoutuminen ja työhön/opiskeluun ohjaaminen kurssin jälkeen. Yhteistyö eri tahojen kanssa tärkeää, samoin resurssointi.

”Se, että nuorelle ei suunnitella jatkopolkua. Pelkkä kurssi ei riitä.”

”Tärkeää on suunnitella se, kuinka palvelua voitaisiin jatkaa ja kuinka se jäisi elämään hankerahoituksen jälkeen.”

”Asiakkaiden motivaatio osallistua palveluun, nivelvaiheen yhteistyö → palveluihin ohjaus.”

”Kuinka hyvin hankkeessa löydetään työpaikkoja, joissa työssäoppiminen tapahtuu ja kuinka hyvin onnistutaan edistämään nuorten työllistymistä avoimille työmarkkinoille jatkossa?”

”Löytyykö nuorelle sopivaa työpaikkaa, koulutusta?”

”Asiakkaan sitoutumattomuus. En hoksannut raportista, millaisia matkoja osallistuvat kulkivat palveluun, aiheuttavatko mahdolliset matkakulut sen, ettei joku halua osallistua.”

”Asiakkaiden löytyminen ja jaksoon sitoutuminen on osoittautunut haasteeksi.”

”Tarve on niin suuri ”erityisopiskelijoiden” osalta, että miten osataan valita se ryhmä, joka panos-tuotos -mielessä hyötyy palvelusta. Kenellä oikeasti on mahdollisuus sijoittua avoimille markkinoille? Oppilaitosten kanssa tehtävään yhteistyöhön pitää panostaa. Ammatillisen opettajan realistinen arvio ammatillisista taidoista.”

”Prosessit ja olemassa olevat mallit eivät taivu tähän kovin helposti, yhteistyö eri tahojen kanssa on vielä myös ihan lapsenkengissä.”

”Uhkana näkisin lähinnä sen, että ko. palvelu nähdään liian kalliina. Ts. taloudelliset arvot voivat torpedoida ko. palvelun. Toisaalta voi kysyä, että kuinka paljon taloudellisesti maksaa, jos ko. palvelua ei ole, jota kuitenkin tarvittaisiin kyseisen asiakasryhmän auttamiseksi työelämään. Mitä heille sitten tapahtuu? Syrjäytyminen, jonka kerrannaisvaikutukset talouteen voivat olla moninkertaiset? Mielestäni uhka voi olla myös asenteissa. Jos on todellista halua auttaa ja asia nähdään arvokkaana, niin rahaa ja keinoja kyllä löytyy.”

Onko menetelmässä jotain muutettavaa? Mikä siinä on hyvää?

Yleisesti menetelmää pidettiin hyvänä. Enemmän toivottiin yksilöllisyyttä ja joustavuutta sekä panostamista jatko-ohjautumiseen.

”Erittäin hyvältä kuulosti, että asiakkaiden mielikuvat työtehtävistä selkiytyivät. Myös se on hyvää, että asiakkaat ohjautuivat osuvampiin palveluihin kuin aiemmin.”

”Sisältö hyvää, jatkopolutus pitäisi muuttaa.”

”Enemmän joustavuutta työkokeilun/harjoittelujakson alkamisessa. Työhönvalmentaja ei voi olla kaikkien tukena ensimmäisenä työpäivänä, jos kaikkien jaksot alkavat samana päivänä.”

”Perusmalli on hyvä. Mallia pitää pysytä muokkaamaan asiakkaan tilanteen mukaan. Aikataulullisesti jollekin 3 kk on varmasti hyvä, jonkin kohdalla asiassa päästään vasta alkuun ja jollekin asiat loksahavat kohdilleen jo ennen määräajan päättymistä. Myös työajassa on oltava joustoa. Tavoite 6 h / 5 pv / vk on melko tiukka näin lyhyessä ajassa. Tässäkin on kyse täysin yksilöllisyydestä. Oma kokemus on, että pitää todellakin edetä rauhallisesti asiakkaan tilanteen mukaan, sillä liialla kiireellä tuhotaan hyvin alkanut kuntoutuminen. Toki jos yksilön resurssit ovat kohdillaan, niin hienoa, jos tuo tavoite työaika saavutetaan jo 3 kk aikana.”

”Vaikea sanoa onko mitään muutettavaa. Hyvää on varmaan se, että havaitaan selkeästi ko. asiakasryhmän toimijuuden esteet ja toisaalta heidän resurssinsa, joiden käyttöön saaminen edellyttää kontakteja, yhteistoimintaa, jota tuollainen jalkautuva, ammatillinen ja tavoitteellinen palvelu tarjoaa. Ts. ko. yhteistoiminta nähdäkseni auttaa asianomaisia saamaan hänen resurssinsa käyttöön.”

”Malli luettaessa kuulosti hyvältä. Suunta on ainakin oikea. Valmennuksessa on juuri niitä elementtejä, joita tarvitaan; yksilöity palvelutarpeen arviointi ja jatko-ohjaus.”

Ketkä kaikki voisivat hyötyä tällaisesta palvelusta?

Yleisesti nimettiin juuri ne kohderyhmät, joille menetelmää on kehitetty, eli oppimisvaikeuksia omaavat ja kehitysvammaiset. Monet kuitenkin näkivät menetelmän soveltuvan huomattavasti laajemmalle joukolle.

”Juuri tämä kohderyhmä: vaikeat oppimishäiriöt, kehitysvamma.”

”Oppimisvaikeuksia omaavat henkilöt, joilta diagnoosi kenties puuttuu, eikä sen vuoksi ole ohjautunut muihin palveluihin.”

”Oppimisvaikeuksia omaavat asiakkaat ei ikäryhmissä, sosiaalisia pelkoja tuntevan asiakkaat eri ikäryhmissä.”

”Varsinkin osallistumattomat ja syrjäytyneet / syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja aikuiset diagnoosiin tai diagnoosin puuttumiseen katsomatta.”

”Muutkin osatyökykyiset nuoret työnhakijat.”

”Kaikki, joilla on hankaluuksia työllistyä tai työnhaun prosesseissa on harjoiteltavaa.”

Olisiko joku asiakasryhmä, joka erityisesti tarvitsisi tällaista palvelua? Mikä asiakasryhmä? Miten menetelmää mahdollisesti pitäisi silloin muuttaa/soveltaa?

Vastauksissa ei varsinaisesti nimetty mitään erillisiä ryhmiä, vaan nähtiin pikemminkin, että palvelu soveltuisi hyvin monenlaisille ja -ikäisille henkilöille, joilla on ollut vaikeuksia työllistymisessä ja/tai jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Menetelmää tulisi voida muuntaa/mukauttaa esim. kurssin keston osalta sekä lisätä sen joustavuutta asiakkaan tarpeiden mukaisesti. Yhdessä vastauksessa esitettiin, että menetelmää pitäisi soveltaa jo ammatillisten opintojen yhteydessä.

”Osallistumattomat ja syrjäytyneet / syrjäytymisvaarassa olevat nuoret ja aikuiset diagnoosiin tai diagnoosin puuttumiseen katsomatta.”

”Eikö tällainen malli sisällä jo ajatuksena sen, että se elää ja joustaa asiakkaan tarpeiden mukaan? Jos ei, niin siihen kannattaisi sitten panostaa.”

”He, joilla ei ole virallista diagnoosia ja edellytystä siten tämänkaltaisiin palveluihin. Mutta jotka kuitenkin tulevat tarvitsemaan erityistä/laajempaa tukea esim. työllistymiseen.”

”Työttömät asiakkaat, jotka ovat suorittaneet esim. mukautetun peruskoulun tai ammattikoulun, jossa heitä on todella jouduttu tukemaan koulutuksen suorittamisesta. Myös nuoret, joilla on useita koulutuksen keskeytyksiä.”

”Kokonaisaikaa pitää pystyä suuntaamaan puoleen jos toiseenkin eli lyhentämään tai pidentämään. Samoin työaika.”

”Nuoret alle 30-vuotiaat.”

”Intensiivinen yksilöllinen ohjaus → kuunteleminen. Usein ongelmat alkavat olla monisyisiä siinä vaiheessa, kun pitäisi valmistua tutkintoon tai lähteä työelämään.”

”Mallia pitäisi soveltaa jo ammatillisissa oppilaitoksissa, kun opinnot alkavat jostain syystä tökiä. Taustalla on aina jotain. Kun siihen pääsee käsiksi, asiat yleensä alkavat sujua ja motivaatio oman elämänsä suhteen kasvaa.”

Miten asiakkaiden ohjautuminen palveluun tulisi varmistaa?

Vastauksissa korostettiin verkostoitumista ja eri toimijoiden yhteistyötä; nykytilanteen ongelmana on se, että asiakasta pyöritetään palvelusta toiseen, jolloin millään taholla ei ole kokonaiskuvaa asiakkaan tilanteesta ja tarpeista.

”Monialainen yhteispalvelun kautta voidaan asiakasta ohjata näihin palveluihin. Mutta myös TE-toimiston puolelta, sosiaalitoimesta, terveydenhuollosta.”

”Vaatii palvelun työntekijöiltä laajaa verkostoitumista eri toimijoiden kanssa. Kohderyhmän ihmisiä löytyy ehkä ajan myötä helpommin, kun palvelu tulee tutuksi – mitä ei ehdi tapahtua projektissa.”

”Verkostoituminen eri tahojen kanssa (mm. terveydenhoito, sosiaalityö, päihdetyö, vankityö, oppilaitokset jne.), jotta eri tahot osaisivat ohjata asiakkaitaan tähän palveluun.”

”Viranomaiset, TE-palvelut ja Kela yhteistyössä.”

”Nykyisin on ongelmana se, että asiakasta pyöritetään palvelusta toiseen, mutta asiakkaan tilanne vain pahenee. Jokaisella palveluntuottajalla pitäisi olla VASTUU viedä asiakkaan tilannetta eteenpäin niin, että asiakas saa oikeaa palvelua oikeaan aikaan.”

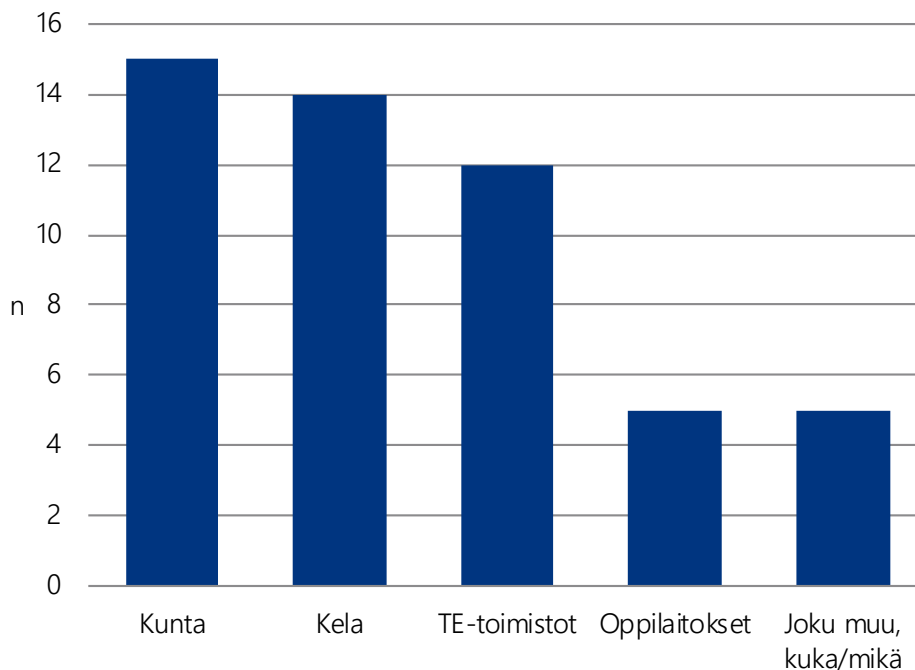
”Palvelut pitää olla muutettavissa myös siten, että siitä syntyy positiivisia tuloksia asiakkaan itsensä kannalta, ei palveluntuottajan näkökulma edellä vaan asiakas ja hänen osaamisensa ja sen vahvistamisessa.”

Kenen menetelmää pitäisi toteuttaa ja rahoittaa?

Vastaajat näkivät ensisijaisesti, että vastuu palvelun toteuttamisesta pitäisi olla joko kunnilla, Kelalla tai TE-toimistoilla. Viisi vastaajaa oli sitä mieltä, että oppilaitokset voisivat toteuttaa palvelua, ja viisi vas-

taajaa, että joku muu taho (esim. yksityiset palveluntuottajaorganisaatiot) voisi olla toteuttajana (kuvio 6).

Kuvio 6. Kenen tulisi toteuttaa/rahoittaa palvelua.

Yhteenveto sidosryhmien tekemästä palvelun arvioinnista

Arvioinnit olivat erittäin myönteisiä. Palvelu nähtiin tarpeellisina ja toteuttamiskelpoisena, sekä sovellettavissa olevana huomattavasti laajemmalle asiakasryhmälle kuin mikä oli ollut hankkeen kohderyhmänä. Hyvänä pidettiin palveluun sisältyvää asiakkaan vahvuuksien ja tarpeiden kartoittamista. Asiakkaiden ohjautuvuus palveluun nähtiin haasteellisena ja tässä arvioitiin tarvittavan verkostoitumista ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Toisaalta arveltiin, että palveluun ohjautuminen sujuu paremmin, kun palvelu vakiintuu ja tulee tunnetuksi.

Useissa kommentteissa korostettiin sitä, että palvelun tulee olla asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaava ja joustava. Joissakin kommentteissa esitettiin epäilyjä siitä, onko kehitetty kurssimuotoinen palvelu liian jäykkä vai voidaanko sitä soveltaa joustavammin, esim. kestoja vaihtelemalla.

Uhkana palvelun vakiintumiselle nähtiin lähinnä taloudelliset tekijät: jos palvelu nähdään liian kalliina / vaatii liikaa resursseja, niin sitä ei toteuteta.

Palvelun toteuttamisen nähtiin ensisijaisesti sopivan joko TE-toimistoille, Kelalle tai kunnille, joskin viidennes vastaajista näki sen soveltuvan oppilaitosten toiminnaksi.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Kehittämishanke ”Ohjaava työhönvalmennuspalvelu oppimisvaikeuksia omaaville nuorille” toteutettiin pääsääntöisesti hankesuunnitelman mukaisesti ja hankkeelle asetetut keskeiset tavoitteet saavutettiin. Hankkeessa kehitettiin työhönvalmennuspalvelun menetelmä ja sitä kokeiltiin viidessä kolmen kuukauden mittaisessa kurssissa. Kurseille osallistui 25 nuorta. Ainoa merkittävä poikkeama suunnitelmasta oli kurseille osallistujien lukumäärä, joka jäi huomattavasti pienemmäksi asetetusta tavoitteesta, 40 nuorta. Tämä tuskin olennaisesti haittasi päätavoitteen toteuttamista, mutta merkitsi sitä, että hankkeessa jouduttiin panostamaan enemmän kurssien markkinointiin ja tiedottamiseen. Samalla tämä teki näkyväksi sen tosiseikan, että kohderyhmään kuuluvien henkilöiden tunnistaminen ja palveluun ohjautuminen on haasteellista.

Kurseille osallistuneet nuoret pitivät kurssia mielekkäänä ja hyödyllisenä sekä arvioivat siitä olevan hyötyä työnhaussa. Jonkin verran vastauksista oli aistittavista pettymystä sen suhteen, ettei kurssi ollut johtanut työllistymiseen. Vaikka 3kk-työhönvalmennuspalvelun tavoitteeksi oli asetettu ohjautuminen tavanomaisiin työllisyyspalveluihin tai opiskeluun, niin ainakin osalla kurssille osallistujista odotuksena on saattanut olla se, että kurssin kautta työllistyisi palkkatyöhön. Kuuden kuukauden jälkeen 11:sta kyselyyn vastanneesta kolme henkilöä oli työllistynyt.

Sidosryhmien arviointien mukaan kehitetty palvelu on tarpeellinen ja toteuttamiskelpoinen sekä sovellettavissa huomattavasti laajemmalle asiakasryhmälle kuin mikä oli ollut hankkeen kohderyhmänä. Laajempi asiakasryhmä ei määrity kohderyhmien kautta, vaan menetelmässä alkuhaastattelun ja -arvioinnin avulla on mahdollista laaja soveltaminen ja räätälöinti ohjaavan työhönvalmennuksen tarpeisiin. Yksilötasolla hyvänä pidettiin palveluun sisältyvää asiakkaan vahvuuksien ja tarpeiden karvoittamista. Asiakkaiden ohjautuvuus palveluun nähtiin haasteellisena ja tässä arvioitiin tarvittavan verkostoitumista ja eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Toisaalta arveltiin, että palveluun ohjautuminen sujuu paremmin, kun palvelu vakiintuu ja tulee tunnetuksi.

Useissa kommentteissa korostettiin sitä, että palvelun tulee olla asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaava ja joustava. Joissakin kommentteissa esitettiin epäilyjä siitä, onko kehitetty kurssimuotoinen palvelu liian jäykkä vai voidaanko sitä soveltaa joustavammin, esim. kestoja vaihtelemalla. Uhkana palvelun vakiintumiselle nähtiin lähinnä taloudelliset tekijät eli jos palvelu nähdään liian kalliina / vaatii liikaa resursseja, niin sitä ei toteuteta. Palvelun toteuttamisen nähtiin ensisijaisesti sopivan joko TE-toimistoille, Kelalle tai kunnille, joskin viidennes vastaajista näki sen soveltuvan oppilaitosten toiminnaksi.

Kehitetty työhönvalmennuspalvelumalli on kurssimuotoinen ja siten myös ryhmämuotoinen. Ryhmämuotoisuudessa on omat etunsa, erityisesti kurssille osallistuvien mahdollisuus saada ja antaa vertaistukea. Tämä puolestaan voi edistää asioiden omaksumista ja antaa mahdollisuuden oppia myös toisten kokemuksista. Ryhmässä toimiminen voi myös lisätä osallistujien motivaatiota ja sitoutumista. Toisaalta kurssimuotoisuus asettaa toiminnalle erilaisia reunaehdoja. Kurssin sisältö, rakenne, kesto ja ajankohta täytyy olla ennalta määritelty. Muutoinhan sen toteuttaminen ei olisi mahdollista. Tämä asettaa rajoituksia sille, missä määrin työhönvalmennusta on mahdollisuus toteuttaa yksilöllisesti, esim. muokkaamalla toiminnan kestoja, kuten sidosryhmäkyselyn kommentteissa esitettiin. Kurssin toteuttaminen edellyttää sitä, että kurssille ilmoittautuu jokin tietty vähimmäismäärä osallistujia. Tämä saattaa tehdä kurssien järjestämisen pienemmillä paikkakunnilla vaikeaksi tai mahdottomaksi. Jo nyt pääkaupunkiseudulla toteutetussa hankkeessa oli osallistujien rekrytointi kursseille hankalaa. Mikäli palvelua toteutetaan vain isoilla paikkakunnilla, voi joillekin halukkaille muodostua esteeksi kurssille osallistumiselle matkat ja/tai majoittuminen.

Kehitetyn työhönvalmennuspalvelun tavoitteena ei suoranaisesti ole työllistyminen, vaan ohjautuminen työllistymistä edistäviin palveluihin tai opintoihin. Palveluun ei sisälly työhönvalmentajan tuki kolmen kuukauden kurssin päätyttyä; mikäli kurssille osallistunut henkilö kurssin jälkeen jatkaa esim. työkokeilussa tai työllistyy palkkatyöhön, täytyy tarvittava tuki järjestyä jonkin muun palvelun toimesta. Esim. kehitysvammaisten tuetussa työssä työhönvalmentajan tuki jatkuu tarpeen mukaan työllistymisen jälkeen, usein jopa useiden vuosien ajan (Vesala ym. 2015). Palvelun toimivuuden kannalta onkin jatko-ohjautuminen erittäin tärkeää.

Kehitetyn työhönvalmennuspalvelun vakiinnuttamisessa pysyväksi toiminnaksi olisikin erityistä huomiota kiinnitettävä nivelvaiheisiin: palveluun ohjautumiseen sekä palvelun jälkeiseen jatko-ohjautumiseen.

Ottaen huomioon arvioinnissa esille nousseet seikat olisi ehkä luontevinta, että kehitettyä työhönvalmennuspalvelua toteutettaisiin jatkossa joko osana ammatillisia opintoja tai heti niiden jälkeen. Tällöin palvelun kohderyhmän tunnistaminen ja palveluun ohjautuminen olisi ehkä helpointa. Lisäksi palvelu toimisi siltana siirryttäessä opinnoista työelämään ja aikuisten palvelujen piiriin. Kansainvälisessä tutkimuksessa on myös näyttöä siitä, että varhainen tutustuminen työelämään esim. opiskelun aikana edesauttaa kehitysvammaisia nuoria työelämään siirtymisessä (Nevala ym. 2018).

Lähteet

- Chelimsky Eleanor. The coming of transformations in evaluation. Julkaisussa: Chelimsky Eleanor, Shadish William R, toim. Evaluation for the 21st Century. A handbook. Thousand Oaks, CA: Sage, 1997.
- Nevala Nina, Pehkonen Irmeli, Teittinen Antti, Vesala Hannu T, Pörfors Pia, Anttila Heidi. Kuntoutuksen vaikuttavuus kehitysvammaisten henkilöiden toimintakykyyn ja työelämään osallistumiseen sekä työllistymistä estävät ja edistävät tekijät. Järjestelmällinen kirjallisuuskatsaus. Helsinki: Kela, Työpapereita 133, 2018.
- Pietiläinen Erja, Seppälä Heikki. Palveluohjaus asiakastyössä ja organisaatiossa. Helsinki: Kehitysvammaliitto, 2003.
- Rosbacka Marjo. Osallisena omassa elämässä. Kehitysvammaisen nuoren itsenäistymisen tukeminen. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu, 2009.
- Vesala Hannu T, Klem Simo, Ahlstén Marika. Kehitysvammaisten ihmisten työllisyystilanne 2013–2014. Helsinki: Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaliiton selvityksiä 9, 2015.

Liitteet

Liite 1. 3KK-kurssille osallistuneiden seurantakysely-lomakkeet ja saatekirjeet

Kysely heti valmennuksen jälkeen

24.2.2017

Hyvä vastaanottaja!

Tällä kyselyllä selvitämme kokemuksiasi Rinnekoti-Säätiön 3KK-työhönvalmennushankkeesta. Pyydämme, että osallistut kyselyyn.

Rinnekoti-Säätiön työhönvalmennushankkeessa autetaan ihmisiä, joilla on oppimisvaikeuksia etenemään työhön, opiskelemaan tai työhönvalmennukseen.

Tätä varten Rinnekoti-Säätiö kerää tietoja osallistujien kokemuksista ja etenemisestä.

Kysely tehdään nyt Rinnekoti-Säätiön työhönvalmennuksen päätyttyä, kolmen kuukauden kuluttua sekä kuuden kuukauden kuluttua.

Rinnekoti-Säätiöltä saamamme tiedon mukaan olet osallistunut Rinnekoti-Säätiön työhönvalmennukseen ja olet antanut suostumuksen kyselyyn osallistumiseen.

Siksi on tärkeää, että vastaat kyselyyn. Vastaaminen on vapaaehtoista.

Voit täyttää lomakkeen itse tai yhdessä avustajan kanssa.

Voit myös pyytää, että joku toinen henkilö täyttää sen puolestasi.

Kun olet täyttänyt lomakkeen, palauta se vastauskuoressa.

Postimaksu on maksettu valmiiksi.

Palauta lomake mielellään viimeistään 10.3.2017.

Mikäli et halua vastata kyselyyn, palauta tyhjä lomake. Voit myös kirjoittaa, miksi et halua vastata.

Vastauksiasi ei kerrota ulkopuolisille, eikä kukaan voi tunnistaa sinua loppuraportista.

Hankkeen rahoittaja Kela on tilannut tämän tutkimuksen Kehitysvammaliitolta.

Ystävällisesti

Simo Klem

tutkija

p. 040 905 1837, mail: simo.klem@kvl.fi

KYSELY RINNEKOTI-SÄÄTIÖN TYÖHÖNVALMENNUSHANKKEESTA

Merkitse rasti (x) ruutuun sen vaihtoehdon kohdalle, joka vastaa sinun tilannettasi, tai kirjoita vastaus tyhjälle riville.

Työhönvalmennuskokeiluun osallistuja

Nimi: _____

Osallistuminen toimintaan:

Tulin tapaamisiin / töihin

Mielelläni

En olisi halunnut tulla, mutta kun tulin, olin siellä mielelläni

En olisi halunnut tulla, mutta tulin, koska oli pakko tulla

Jos rastitit "en olisi halunnut tulla", miksi et olisi halunnut tulla?

Mikäli jouduin olemaan pois, se johtui

Ei huvittanut tulla

Olin kipeä

Minulla oli jokin tärkeä tapaaminen, josta en voinut olla pois

Muu syy, mikä:

Kokemuksia toiminnasta:

Tapaamisia/työpäiviä on ollut

Liian usein

Sopivasti

Liian harvoin

Työtä on ollut

Liikaa

Sopivasti

Liian vähän

Työ on ollut mielekästä

Kyllä

Ei, miksi? _____

Jotkut asiat ovat tuntuneet turhilta

Kyllä, mitkä asiat? _____

Eivät mitkään

Olisin halunnut että olisi tehty (mitä) _____

Olen oppinut paljon uutta

Paljon

Vähän

En lainkaan

Millaisia asioita olen oppinut? _____

Uskon, että täällä oppimastani on hyötyä tulevaisuudessa

Kyllä, millaista hyötyä? _____

Ei, miksi? _____

Vetäjät (työvalmentajat) ovat olleet asiantuntevia/innostavia/osaavia?

Kyllä

Ei

Mitä olisin toivonut vetäjiltä? _____

Olen tullut hyvin toimeen muiden kurssilaisten kanssa?

Kyllä

Ei, miksi? _____

Testien tekeminen oli

Hyödyllistä

Hyödyttöä, miksi? _____

En osaa sanoa

Tulevaisuus:

Aion hakeutua

Opiskelemaan

Töihin

Muualle, mihin? _____

En tiedä

Muita kommentteja:

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Kyselyt kolme kuukautta ja kuusi kuukautta valmennuksen jälkeen (nämä olivat keskenään samanlaiset)

Hyvä vastaanottaja!

9.6.2017

Olet osallistunut kolme/kuusi kuukautta sitten
Rinnekoti-Säätiön työhönvalmennushankkeeseen.
Tällä lyhyellä kyselyllä selvitämme nykytilannettasi.
Pyydämme, että osallistut kyselyyn.
Vastaaminen on vapaaehtoista.

Voit täyttää lomakkeen itse tai yhdessä avustajan kanssa.
Voit myös pyytää, että joku toinen henkilö täyttää sen puolestasi.
Kun olet täyttänyt lomakkeen, palauta se vastauskuoressa.
Postimaksu on maksettu valmiiksi.
Palauta lomake mielellään viimeistään 23.6.2017.

Mikäli et halua vastata kyselyyn, palauta tyhjä lomake.
Voit myös kirjoittaa, miksi et halua vastata.
Vastauksiasi ei kerrota ulkopuolisille,
eikä kukaan voi tunnistaa sinua loppuraportista.

Hankkeen rahoittaja Kela on tilannut tämän tutkimuksen Kehitysvammaliitolta.

Ystävällisesti

Simo Klem
tutkija
p. 040 905 1837, mail: simo.klem@kvl.fi

SEURANTAKYSELY 3 kk / 6 kk valmennuksen jälkeen

Nimi _____

Olen tällä hetkellä:

Opiskelemassa
Työnhakijana TE-toimistossa
TE-toimiston / Kelan työhönvalmennuksessa
Työkokeilussa
Palkkatyössä, missä _____
Muualla, missä _____

Onko elämässäsi tapahtunut jotain merkittävää kurssin päättymisen jälkeen? Mitä?

Miten arvioit kurssista saamiasi hyötyjä?

Ajatuksia tulevaisuudesta?

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Liite 2. Sidosryhmäkyselyn lomake ja saatekirje

Arvoisa vastaanottaja!

Rinnekotisäätiö on toteuttanut Kelan rahoituksella kehittämishankkeen ”3KK - Ohjaava työhönvalmennuspalvelu oppimisvaikeuksia omaaville nuorille”. Kehitysvammaliitto toteuttaa hankkeen ulkoisen arvioinnin. Osana tätä arviointitutkimusta kartoitamme alan asiantuntijoiden näkemyksiä kehitetystä työhönvalmennuspalvelusta. Pyydämme teitä tutustumaan alla olevaan työhönvalmennuspalvelun kuvaukseen ja vastaamaan tähän lyhyeen Webropol-kyselyyn 15.9.2017 mennessä. Lisäksi voitte välittää tämän sähköpostin tai alla olevan kyselylinkin tuntemillenne henkilöille, joilla on kokemusta oppimisvaikeuksia omaavien nuorten ohjaamisesta.

Kyselyyn pääsette tästä linkistä Webropolsurvey. [Toimimaton linkki poistettu 15.10.2020.]

Kyselyyn liittyviin kysymyksiin vastaavat tutkijat Hannu Vesala (puh. 09 34809 255) ja Simo Klem (puh. 09 34809 224).

Ystävällisin terveisin,
Tutkimuspäällikkö Antti Teittinen

Kuvaus palvelusta:

Kolme kuukautta kestävä ohjaavan työhönvalmennuksen työskentely alkaa työhönvalmentajan ja psykologin toteuttamilla asiakkaan haastatteluilla sekä tarvittavilta osin psykologin toteuttamilla kognition ja toimintakyvyn testauksilla (niille asiakkaille, joilta tällaiset arviot puuttuvat).

Tämän jälkeen työhönvalmennus alkaa ensivaiheessa lyhyillä (3 tuntia), kolme kertaa viikossa toteutettavilla tapaamisilla (4 viikkoa), joiden aikana käsitellään aluksi asiakkaan motivaatioon, tavoitteisiin, taitoihin ja työelämätietouteen liittyviä asioita sekä yleisiä elämänhallintaan liittyviä asioita. Työskentelyssä hyödynnetään oppimisen vaikeuksiin soveltuvia menetelmiä. Myöhemmin tapaamisilla kerrataan työelämätietoutta ja toteutetaan työpaikkavierailuja.

Tarvittaessa apuna voidaan käyttää oppimisen vaikeudet huomioivia materiaaleja.

Seuraavien kahden kuukauden aikana työhönvalmennuksessa siirrytään varsinaisten työtehtävien opettelemiseen ja kokeilemiseen työpaikoilla. Samalla tapaamisten kesto ja frekvenssiä lisätään niin, että kolmen kuukauden kestoisen työhönvalmennusjakson viimeinen kuukausi pyritään työskentelemään Kelan työhönvalmennuksen edellyttämällä intensiteetillä: 6 tuntia päivässä, 5 päivää viikossa.

Ohjaavan työhönvalmennusjakson viimeisen kahden viikon aikana toteutetaan asiakkaan työllistymisasiota koskeva yhteispalaveri niiden tahojen kanssa, joita asiakas itse haluaa palaveriin kutsua. Palaverin ja työhönvalmennusjakson tulosten perusteella hankkeen työryhmä (psykologi ja työhönvalmentaja) laativat yhdessä asiakkaan kanssa suosituksen tämän jatko-ohjautumiseksi ja tarvittaessa auttavat esimerkiksi opintoihin hakeutumisessa.

Hankkeeseen osallistuva nuori saa osallistumisestaan osallistumistodistuksen, johon merkitään hänen työhönvalmennuksen aikana esiin nousseita vahvuuksiaan tulevan työnhaun tueksi.

Palvelun resursointi: psykologi ja työhönvalmentaja. Malli on toteutettu Kelan rahoittamassa kehittämishankkeessa, jonka on toteuttanut Rinnekotisäätiö.

Lisätietoa 3KK-työhönvalmennusmallista (linkki kannattaa avata uuteen ikkunaan tai välilehteen):

[Taidoista työpöluksi.](#)

3KK - Ohjaava työhönvalmennuspalvelu oppimisvaikeuksia omaaville nuorille

Sidosryhmäkysely

Rinnekotisäätiön kehittämishankkeessa luotiin oppimisvaikeuksia omaaville nuorille soveltuva työhönvalmennuspalvelu (kuvaus alla). Tällä kyselyllä selvitämme, millaisena hankkeessa kehitetty palvelu näyttäytyy nuorten kanssa työskentelevien ja/tai työhönvalmennusta tekevien ammattilaisten silmissä.

* Kysymys on pakollinen

EOS = En osaa sanoa

Kuvaus palvelusta:

Kolme kuukautta kestävä ohjaavan työhönvalmennuksen työskentely alkaa työhönvalmentajan ja psykologin toteuttamilla asiakkaan haastatteluilla sekä tarvittavilta osin psykologin toteuttamilla kognition ja toimintakyvyn testauksilla (niille asiakkaille, joilta tällaiset arviot puuttuvat).

Tämän jälkeen työhönvalmennus alkaa ensivaiheessa lyhyillä (3 tuntia), kolme kertaa viikossa toteutettavilla tapaamisilla (4 viikkoa), joiden aikana käsitellään aluksi asiakkaan motivaatioon, tavoitteisiin, työtaitoihin ja työelämätietouteen liittyviä asioita sekä yleisiä elämänhallintaan liittyviä asioita. Työskentelyssä hyödynnetään oppimisen vaikeuksiin soveltuvia menetelmiä. Myöhemmin tapaamisilla kerrataan työelämätietoutta ja toteutetaan työpaikkavierailuja. Tarvittaessa apuna voidaan käyttää oppimisen vaikeudet huomioivia materiaaleja.

Seuraavien kahden kuukauden aikana työhönvalmennuksessa siirrytään varsinaisten työtehtävien opettelemiseen ja kokeilemiseen työpaikoilla. Samalla tapaamisten kestoja ja frekvenssiä lisätään niin, että kolmen kuukauden kestoisen työhönvalmennusjakson viimeinen kuukausi pyritään työskentelemään Kelan työhönvalmennuksen edellyttämällä intensiteetillä: 6 tuntia päivässä, 5 päivää viikossa.

Ohjaavan työhönvalmennusjakson viimeisen kahden viikon aikana toteutetaan asiakkaan työllistymisasiota koskeva yhteispalaveri niiden tahojen kanssa, joita asiakas itse haluaa palaveriin kutsua. Palaverin ja työhönvalmennusjakson tulosten perusteella hankkeen työryhmä (psykologi ja työhönvalmentaja) laativat yhdessä asiakkaan kanssa suosituksen tämän jatko-ohjautumiseksi ja tarvittaessa auttavat esimerkiksi opintoihin hakeutumisessa. Hankkeeseen osallistuva nuori saa osallistumisestaan osallistumistodistuksen, johon merkitään hänen työhönvalmennuksen aikana esiin nousseita vahvuuksiaan tulevan työnhaun tueksi.

Palvelun resursointi: psykologi ja työhönvalmentaja. Malli on toteutettu Kelan rahoittamassa kehittämishankkeessa, jonka on toteuttanut Rinnekotisäätiö.

1. Miten tarpeellisenä pidätte tätä palvelua? (vrt. jo olemassa olevat palvelut)

Asteikolla 1 – 5

1	Ei lainkaan tarpeellinen
2	
3	
4	
5	Erittäin tarpeellinen

Perustelut: Miksi on/ei ole tarpeellinen?

2. Kuinka helposti tällainen palvelu olisi toteutettavissa?

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
Palvelu on helppo toteuttaa					
Vaatii liian paljon resursseja					
Malli on liian pitkäkestoinen /raskas					

Kommentteja toteuttamiskelpoisuudesta: mitä esteitä tai uhkia näette tällaisen palvelun onnistumiselle?

Onko mallissa jotain muutettavaa? Mikä siinä on hyvää?

3. Palvelua käyttävät asiakkaat

Ketkä kaikki voisivat hyötyä tällaisesta palvelumallista?

Olisiko joku asiakasryhmä, joka erityisesti tarvitsisi tällaista palvelua? Mikä asiakasryhmä? Miten mallia mahdollisesti pitäisi silloin muuttaa/soveltaa?

Miten asiakkaiden ohjautuminen palveluun tulisi varmistaa? (suhteessa eri tahoihin)

4. Kenen mallia pitäisi toteuttaa/rahoittaa?

Kunta
Kela
TE-toimistot
Oppilaitokset
Joku muu, kuka/mikä